

public
RESULT

Netwerk Noordoost
is dwaande

Op weg naar een Versnellingsagenda

Regiodeal Noordoost Fryslân (CONCEPT)

Op weg naar een Versnellingsagenda: Regiodeal Noordoost Fryslân

Ondergetekenden:

1. De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a. en Tytsjerksteradiel, handelend als bestuursorgaan, namens deze <pm>, hierna te noemen: regiogemeenten;
2. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân, handelend als bestuursorgaan, namens deze <pm>, hierna te noemen: Provincie Fryslân;
3. De Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Economische Zaken, van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ieder handelend in zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, namens deze <pm>, hierna gezamenlijk te noemen: de Rijksoverheid;

Hierna allen tezamen genoemd: Partijen;

Alsmede

4. Het georganiseerde bedrijfsleven, te dezen vertegenwoordigd door <pm>;
5. De Gouden Driehoek, te dezen vertegenwoordigd door <pm>;

Overwegingen

Context Versnellingsagenda

- a. Overheden, het bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en andere actoren werken aan de totstandkoming van de Versnellingsagenda Noordoost Fryslân, die de economische structuur moet versterken om de economische vitaliteit, het verdienend vermogen van de regio en de leefbaarheid in de kernen op peil te houden.
- b. Betrokken Partijen beogen hieraan onder andere invulling te geven door middel van het sluiten van een Regiodeal. De Regiodeal onderscheidt zich in het feit dat ze: 1) een aansprekende ambitie formuleert ten aanzien van de regionale economie in Noordoost Fryslân; 2) slagkracht organiseert (massa/schaalvoordeel door samenwerking tussen en/of overheden, bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en andere actoren); 3) betrokkenheid kent van uiteenlopende publieke en private partijen (waaronder het Rijk); en 4) innovatief en gericht is op doorbraken, door bijvoorbeeld bestaande systemen anders vorm te geven..
- c. In de rapportage 'Op weg naar een Versnellingsagenda, bestuurlijke rapportage proeftuin maak verschil Noordoost Fryslân' zijn de ambities verwoord voor de versterking van de Noordoost Friese economische structuur. Deze ambities zijn gebaseerd op de analyses van De Agenda voor Noordoost Fryslân 2016-2020, het Actieplan Bevolkingsdaling, Maak Verschil, de Vitaliteitsscan Noordoost Fryslân, Nederland in Balans en de Economische Transformatiemonitor Noordoost Fryslân.
- d. In Noordoost Fryslân zijn van oudsher de sectoren agrifood, maakindustrie (in het bijzonder metaal) en bouwnijverheid sterk aanwezig. Dit zijn de meest stuwende en innovatieve sectoren in de regio. Deze sectoren herbergen veel mkb'ers die onbekend zijn bij het grote publiek, maar wereldwijd koploper zijn binnen hun respectievelijke branches.
- e. Noordoost Fryslân heeft zichzelf de ambitie gesteld om tot en met 2025 de werkgelegenheid op peil te houden en een extra bijdrage aan het Bruto Regionaal Product (BRP) te realiseren van € 400 mln. Deze doelstellingen zijn gebaseerd op de wens om vanuit de sterke uitgangspositie, die door demografische ontwikkelingen onder druk staat, de economische vitaliteit en leefbaarheid van de regio op peil te houden.
- f. In het kader van het Actieplan Bevolkingsdaling en Agenda Netwerk Noordoost I & II zijn door de rijksoverheid, provincie en gemeenten activiteiten ondernomen om de economische structuur te versterken. Toch blijft de urgentie om te komen tot economische structuurversterking voor Noordoost Fryslân onverminderd hoog. Op een aantal belangrijke sociaaleconomische indicatoren behoudt de regio nog gelijke tred met het gemiddelde in Nederland, maar op andere indicatoren raakt de regio achterop.
- g. De regio kan niet alleen tot een oplossing komen maar heeft daar (urgent) actief partners bij nodig. De Versnellingsagenda Noordoost Fryslân is een aanvulling op de hiervoor genoemde en andere initiatieven op het gebied van economische structuurversterking door op basis van concrete casuïstiek aan de kansen en ontwikkelopgaven van de regio te werken en bij deze

initiatieven zowel publieke als private partijen te betrekken. Het gaat daarbij om het verdienvermogen van de regio op peil houden door met elkaar innovatiever te worden (meer doen met minder mensen) en slim om te gaan met de arbeidskrachten die er in de regio zijn. Dat doen we door in te zetten op versterking van het innovatief vermogen en ondernemerschap in de regio, en door het optimaal benutten van het potentieel aan arbeidskrachten in Noordoost Fryslân en de omliggende gebieden en door bestuurlijk te gaan opereren conform de aanbevelingen van Prof. Dr. Ing. Teisman en 'Maak verschil'.

Komen overeen

Doel

Partners in en buiten Noordoost Fryslân spreken de ambitie uit om vanuit de eigen verantwoordelijkheid zich samen in te zetten voor een vitale Noordoost Friese economie.

- De maximale economische potentie voor de regio Noordoost Fryslân is dat het in 2025 € 400 mln. extra toevoegt aan het Bruto Regionaal Product.
- De partijen committeren zich aan de ambitie om deze maximale economische potentie in 2025 te realiseren. Door de economische groei blijft de werkgelegenheid tot en met 2025 op peil. Deze doelen zijn haalbaar als alle partners in de triple helix (3 O's) hun bijdrage leveren.
- Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de economische ontwikkeling van heel Nederland. Het BBP neemt niet alleen toe, ook zijn er spin-off effecten naar bedrijven in andere regio's in de vorm van orders of het kunnen toepassen van innovaties. Er wordt meer belasting afgedragen en er worden relatief minder uitkeringen verstrekt. Andere (krimp- en anticipeer)regio's in Nederland kunnen leerpunten uit Noordoost Fryslân benutten voor economische structuurversterking en de bijbehorende (bestuurlijke) organisatievorm.
- Economische vitaliteit en het eigen verdienend vermogen omvat meer dan alleen het BRP van Noordoost Fryslân. Daarom worden in ieder geval onderstaande indicatoren gemonitord en zijn bijbehorende streefwaarden geformuleerd als onderdeel van de ambitie.

Indicator	Stand	Streefwaarde (2025)
BRP	Ca. € 2,3 mld. in 2015	€ 2,7 mld. (+ € 400 mln.)
Aantal banen	Noordoost Fryslân telt in 2015 ca. 39.000 banen, waarvan ca. 30.000 meer dan 15 uur (grote banen) en ca. 9.000 minder dan 15 uur (kleine banen). Samen zijn deze banen goed voor ca. 30.600 fte (voltijdsbanen).	30.600 fte (stabilisatie)
Beroepsbevolking werkzaam op hoger beroepsniveau	Iets minder dan 37% van de beroepsbevolking werkt op beroepsniveau 3 of 4 (de twee hoogste niveaus). Landelijk is dit ruim 46%. Het verschil tussen de regio en het Nederlands gemiddelde is 9,5%-punt.	Het verschil tussen Noordoost Fryslân en het Nederlands gemiddelde is afgenomen tot maximaal 5%-punt.
Gemiddeld besteedbaar inkomen	In Noordoost Fryslân is het gemiddeld besteedbaar inkomen per persoon € 13.100, voor personen met inkomen gedurende het hele jaar is dat € 18.200. Landelijk is dit respectievelijk € 15.100 en € 20.600.	Het verschil in besteedbaar inkomen is afgenomen tot maximaal € 1.500 (prijsspeil 2015) voor beide groepen personen.
Schoolverlaters	Tussen 2011 en 2014 verliet 62% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs in Noordoost Fryslân (woongemeente) school met een vmbo-diploma. De rest verliet school met een havo of vwo-diploma. Landelijk lag deze verhouding op 55-45.	In Noordoost Fryslân ontvangen relatief gezien even veel leerlingen een vmbo diploma als landelijk.

WOZ-waarde

In Noordoost Fryslân is de gemiddelde WOZ-waarde ca. € 163.000 in 2015, landelijk ligt dit op € 206.000. Oftewel dit ligt ca. 26% hoger.

De gemiddelde WOZ-waarde in Nederland ligt maximaal 20% hoger dan in Noordoost Fryslân.

Resultaatafspraken en ontwikkelopgaven 2017-2025

- De Regiodeal is de katalysator om tot een Versnellingsagenda te komen. Dit is een adaptieve agenda met een totale looptijd tot en met 2025. De eerste conceptversie van de Regiodeal, inclusief een zo concreet als mogelijk concept voor de Versnellingsagenda, wordt aangeboden tijdens de slotconferentie van de proeftuinen 'Maak Verschil'.
- Vervolgens werken de partijen de Regiodeal uit waarbij de eerste samenwerkingsvormen per project in beeld komen. Het uiteindelijk beoogde moment van ondertekening van de Regiodeal is tijdens de landelijke conferentie Bevolkingsdaling 2017. Hiermee committeren partijen zich aan de eerste fase van de Deal, het opzetten van de Versnellingsagenda en het nader uitwerken van de concrete projecten om de agenda te kunnen realiseren. De eerste fase is uiterlijk voor de zomer van 2018 afgerond waarna partijen zich committeren aan de tweede fase van de Regiodeal, de uitgewerkte Versnellingsagenda.
- Om de versnelling in de economische structuurversterking van Noordoost Fryslân tot stand te brengen werken Partijen in het kader van de Regiodeal in de Versnellingsagenda samen op drie programmalijnen met bijbehorende projecten.
 1. *Onderwijs en arbeidsmarkt*
 - Partijen zetten zich in om een kwantitatieve mismatch op de arbeidsmarkt in 2025 te voorkomen en 1.300 fte extra aan de regio te binden. Bij het realiseren van de maximale ambitie in 2025 bedraagt de netto mismatch namelijk een tekort van ca. 1.300 fte (instroom van jongeren op de arbeidsmarkt minus uitstroom van werknemers die met pensioen gaan)
 - Partijen zetten zich in om een kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt in 2025 te voorkomen en de vervangingsvraag van 4.000 tot 6.500 fte in goede banen te leiden. De totale vervangingsvraag is namelijk een opgave van 4.000 tot 6.500 fte tot en met 2025. De werknemers van de toekomst zullen zowel van binnen als buiten de regio kunnen komen. Het gevraagde opleidingsniveau van deze werknemers zal variëren: hoewel de vraag naar hoog opgeleid personeel stijgt, is de verwachting dat ook in de toekomst vraag blijft naar goed opgeleide vakkrachten.
 - Dit doen de partijen door volop in te zetten op:
 - Van uitkering naar werk (re-integratie);
 - Een leven lang leren (om-, her- en bijscholing van personeel);
 - Van baanzekerheid naar werkzekerheid (het formeren van een of meerdere arbeidsmarktpools in de regio);
 - Het aansluiten van onderwijs en arbeidsmarkt.
 - Partijen verkennen gedurende de eerste fase wat de kosten zullen zijn, een eerste indicatieve raming wijst op een orde van grote van € 6 mln. per jaar. Voor een deel wordt dit gerealiseerd binnen bestaande budgetten (van o.a. UWV, gemeenten, sectorfondsen) en slimmer met elkaar samenwerken, voor een deel is dit een additionele opgave. Hoe deze verhoudingen precies liggen, is uitkomst van de nadere verkenning. waarbij ook mogelijke inverdieneffecten worden meegenomen.

- De vitale coalitie die zich voor deze programmalijn inzet bestaat uit werkgeversorganisaties, UWV, gemeenten, de provincie, bedrijven, onderwijsinstellingen en de ministeries van SZW en OCW.

2. *Innovatie en ondernemerschap*

- Partijen zetten zich in om het aanpassend vermogen van ondernemers, nu (technologische) veranderingen elkaar steeds sneller lijken op te volgen, te verbeteren.
- Partijen zetten zich in om meer structurele samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen te realiseren. Daarmee wordt een belangrijke schakel in de keten toegevoegd om te komen van kennis, naar kunde, naar kassa;
- Partijen zetten zich in om het zelfbewustzijn bij ondernemers te versterken. Daarmee kunnen mogelijkheden om innovaties te vermarkten beter worden herkend en benut.
- Partijen zetten zich in om kansen te benutten die cross-overs tussen sectoren te bieden hebben, o.a. in de sfeer van duurzame materialen.
- Partijen zullen daarvoor in ieder geval de volgende concrete projecten uitvoeren:
 - Het aanstellen van een kennismakelaar om bedrijfsleven en kennis(instellingen) te verbinden;
 - Een netwerk voor bouwen en nieuwe materialen (onder de werktitel 'campus voor bouwen en nieuwe materialen');
 - Een ondernemersnetwerk voor maakbedrijven om van elkaar te leren rond concrete vraagstukken ('lerend ondernemersnetwerk');
 - Het gezamenlijk delen van faciliteiten ('shared facilities center').
- Partijen verkennen gedurende de eerste fase wat de kosten zullen zijn, een eerste indicatieve raming wijst op een orde van grote van € 3,5 mln. per jaar. Voor een deel wordt dit gerealiseerd binnen bestaande budgetten, fondsen en subsidies (o.a. OP EFRO Noord Nederland, innovatiefonds NOM, Ondernemersimpuls Fryslân en Kennis & Innovatie-subsidie Noord Nederland) en slimmer met elkaar samenwerken, voor een deel is dit een additionele opgave. Hoe deze verhoudingen precies liggen, is uitkomst van de nadere verkenning, waarbij ook mogelijke inverdieneffecten worden meegenomen.
- De vitale coalitie die zich voor deze programmalijn inzet bestaat uit ondernemers, KEI NOF, ondernemersfederatie ONOF, Innovatieplatform Fryslân, onderwijsinstellingen, gemeenten en provincie. Andere partijen die de regio nog graag wil betrekken zijn o.a. de NOM, SNN, het ministerie van EZ en clusterorganisaties en kennisinstellingen buiten de regio.

3. *Doorontwikkeling van de regionale samenwerking*

- De partijen werken, voor de effectieve aanpak van de economische opgave in de regio, met multi level governance. Deze aanpak is dienstbaar aan de triple helix in de regio en verbonden aan de opgave van economische structuurversterking. Regiogemeenten en provincie zijn bereid om te experimenteren met een nieuwe samenwerkingsvorm.

- In de samenwerking rond de Versnellingsagenda is een centrale rol is weggelegd voor het 'Aanjaagteam'. Dit is de linking pin tussen de Versnellingsagenda en de bestaande overlegstructuren en netwerken binnen de regio. Dit betekent dat het aanjaagteam in de eerste fase van de Regiodeal verantwoordelijk is voor het nader uitwerken van de Versnellingsagenda in concrete projecten samen met de partners binnen en buiten de regio.
- De partijen spreken af dat betrokken overheidsbestuurders verantwoordelijk zijn voor het benodigde draagvlak binnen ANNO, bij de gemeenteraden en voor de verbinding met andere thema's binnen de ANNO agenda.
- Partijen betrekken gemeenteraden en provinciale staten optimaal bij de regionale samenwerking. In navolging van de bijeenkomst Raad in beraad die tijdens de proeftuin plaatsvond, moeten gemeenteraden zich uitspreken over de wijze waarop zij bij de Versnellingsagenda (en in het algemeen bij regionale samenwerking) betrokken willen worden. Daarmee geven de gemeenteraden invulling aan hun eigen toekomstige rol.
- De partijen spreken af dat de trekkers voor economie, arbeidsmarkt en onderwijs de schakel zijn richting andere netwerken en intermediairs in de regio, zoals KEI NOF, Gouden Driehoek, Kenniswerkplaats NOF en Kennislab.
- Partijen zijn het eens dat betrokkenheid van de provincie en het Rijk essentieel is bij de Versnellingsagenda, maar dat de rol zal verschillen per project of activiteit. De betrokkenheid van het ministerie van BZK is relevant met het oog op het experiment met nieuwe vormen van bestuurlijke samenwerking en vanwege de lessen die getrokken kunnen worden voor andere regio's. Voor projecten binnen de programmalijn innovatie en ondernemerschap is het ministerie van EZ relevant. Voor projecten binnen de programmalijn onderwijs en arbeidsmarkt komen de ministeries van OCW en SZW in beeld.
- De partijen bieden periodiek leerpunten en voortgang aan bij de andere krimp- en anticipieerregio's. Noordoost Fryslân heeft zodoende een voorbeeldfunctie, gerechtvaardigd door de relatieve voorsprong van deze regio op het terrein van economische structuurversterking.
- Voor de partijen staat de ambitie tot en met 2025 vast, maar de route om deze te bereiken niet. Het komende jaar wordt gebruikt om de Versnellingsagenda te voorzien van concrete projecten. Vervolgens monitoren partijen tweejaarlijks en worden op basis daarvan telkens twee speerpunten voor de eerstvolgende periode gekozen, afhankelijk van waar de situatie op dat moment om vraagt. De focus per periode wordt bepaald door de triple helix partners samen.

In de bijlage 'verkenningen projecten' zijn de eerste verkenningen en uitwerkingen van concrete projecten opgenomen.

Slotbepalingen

Teneinde zo veel mogelijk partners in de gelegenheid te stellen om te participeren in deze Regiodeal, bestaat de mogelijkheid om gedurende de looptijd van de Regiodeal als partij toe te treden. Een toetredende partij dient de verplichtingen die voor haar uit de Regiodeal voortvloeien te aanvaarden. Een toetredende partij maakt haar verzoek tot toetreding schriftelijk bekend aan de projectleider van de Versnellingsagenda. Zodra de Partijen schriftelijk hebben ingestemd met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van partij van de Regiodeal en gelden voor die partij de voor haar uit de Regiodeal voortvloeiende rechten en verplichtingen. Het verzoek tot toetreding en de verklaring tot instemming worden als bijlage aan de Regiodeal gehecht en maken integraal onderdeel uit van deze Regiodeal.

Elke partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken de Regiodeal te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle Partijen. Partijen treden in overleg binnen 6 weken nadat een partij de wens daartoe aan de andere Partijen schriftelijk heeft meegedeeld. De wijziging en de verklaring(en) tot instemming worden als bijlage aan de Regiodeal gehecht en maken integraal onderdeel uit van deze Regiodeal.

Elke partij kan de Regiodeal met inachtneming van een opzegtermijn van 6 weken (tussentijds) schriftelijk opzeggen, indien een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat deze Regiodeal billijkheidshalve op korte termijn behoort te eindigen. De opzegging moet de verandering in omstandigheden vermelden. Wanneer een partij de Regiodeal opzegt, beraden de overige Partijen zich over de gevolgen daarvan voor de Regiodeal. Ingeval van beëindiging van de Regiodeal krachtens opzegging is geen van de partijen jegens een andere partij schadeplichtig.

Deze Regiodeal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen. De Regiodeal heeft een looptijd tot 1 juli 2018. Voor de duur van de looptijd van de Regiodeal heeft de totstandkoming van de Versnellingsagenda de vorm van een project. De intentie van de ondertekende Partijen is dat de Versnellingsagenda na dit moment zal overgaan in de Versnellingsagenda als reguliere werkwijze, met een gelijkwaardige betrokkenheid van partners over de grens.

Alle in deze Regiodeal genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen. Partijen kunnen op tekortkomingen in de nakoming van de genoemde resultaatafspraken en in de bijlage genoemde inzet en acties van deze Regiodeal of afspraken die daarmee samenhangen, bij de bevoegde rechter geen beroep doen. Over de voortgang van de Regiodeal voeren Partijen periodiek overleg. Deze Regiodeal vormt de basis voor een samenwerkingsproces op basis van een adaptieve agenda, gevoed door de aangedragen acties en projecten in de Versnellingsagenda. Het is uitdrukkelijk de bedoeling om in de komende periode ook de gemeenteraden, provinciale staten en potentiële partners buiten de regio te betrekken bij de totstandkoming van de Versnellingsagenda. Over de voortgang zal jaarlijks door de trekker van de Versnellingsagenda worden gerapporteerd en geadviseerd aan de minister van BZK en bestuurlijke trekkers van de betrokken gemeenten en provincie.

Deze Regiodeal zal binnen één maand na inwerkingtreding, openbaar worden gemaakt door plaatsing in de Staatscourant, waardoor andere partners kennis kunnen nemen van de gesloten Regiodeal. Van

wijziging in de Regiodeal, toetreden, uittreden, opzeggen of ontbinden wordt melding gemaakt in de Staatscourant.

Aldus overeengekomen en ondertekend te <plaats>, <datum>

<Invoegen namen ondertekenaars>

Bijlage: eerste verkenning concrete projecten Versnellingsagenda

- In deze bijlage staan de eerste verkenningen naar concrete projecten voor de Versnellingsagenda. Verkenningen hebben plaatsgevonden tijdens drie bijeenkomsten samen met vertegenwoordigers uit bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid (ambtelijk). Voor het vervolg wordt eerst breder draagvlak verkregen. De mate van concreetheid varieert van eerste aanzetten tot bijna uitvoerbaar.
- In het onderstaande is een indicatieve raming opgenomen voor de eerste fase van de Regiodeal, de uitwerking en concretisering van de Versnellingsagenda. Bij de verdere concretisering van de projecten worden budgetten voor de periode daarna vastgesteld. Met deze raming is ook in de financiering van KEI-NOF en Kenniswerkplaats NOF tot 1 januari 2018 voorzien. Deze organisaties zijn medebepalend voor het succes van de Versnellingsagenda.
- Projecten kunnen pas gestart worden als de dekking geregeld is. De projecten waarvan de invulling concreet is, worden pragmatisch en in overleg met de betrokken partijen uitgevoerd.
- Provincie Fryslân en Rijksoverheid achten de realisatie van de Versnellingsagenda ten behoeve van de economische structuurversterking van provinciaal en landelijk belang en zijn bereid een inspanningsverplichting te doen om de Versnellingsagenda in het vervolg op integraal en projectniveau te ondersteunen.

Project	Benodigd budget eerste fase
1. Onderwijs en arbeidsmarkt	
1.a Van uitkering naar werk	
1.b Opzetten arbeidsmarktpools	
1.c Een leven lang leren	
1.d Verbinden onderwijs en ondernemers	
2. Innovatie en ondernemerschap	
2.a Aanstellen kennismakelaar	€ 150.000
2.b Bouwcampus	€ 65.000
2.c Shared facilities center	€ 75.000
2.d Lerend ondernemersnetwerk	€ 25.000
2.e Intensiever en duurzaam gebruik landbouwareaal	
3. Doorontwikkeling regionale samenwerking	
Algemeen procesgeld (ANNO)	€ 30.000
Continuering KEI-NOF	€ 240.000
Continuering Kenniswerkplaats NOF	€ 65.000
Totaal	€ 650.000

1.a Van uitkering naar werk
1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effecten
<ul style="list-style-type: none"> • Door de demografische veranderingen (ontgroening/vergrijzing en krimp) treedt een daling van het werknemerspotentieel op, waardoor bedrijven moeilijker aan personeel kunnen komen. • De arbeidsparticipatie is al hoog, wel is nog een aantal mensen werkloos. Zowel voor henzelf als voor de bedrijven in de regio is het van belang hen zoveel mogelijk te stimuleren om weer tot de arbeidsmarkt toe te treden en hen zo nodig daarin te begeleiden en bij- of om te scholen. Dat geldt ook voor mensen die vrijwillig het arbeidsproces hebben verlaten en weer aan het werk willen (herintreders). • Beter zicht op mensen die werk zoeken is nodig om over meer arbeidskrachten te beschikken. Samenwerking tussen UWV, gemeenten en bedrijven is daarvoor nodig. • Belangrijke vraag is hoe mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt weer goed functionerende werknemers kunnen worden. Dat vraagt niet alleen veel van de betreffende personen, maar van de bedrijven. • Altijd stok achter de deur met de Participatiewet, maar daarnaast zouden de 3 O's de handen ineen moeten slaan om een sluitende keten te vormen voor arbeidsmiddeling en –toeleiding. Gezamenlijk kunnen zij mensen op een positieve wijze stimuleren en faciliteren weer tot de arbeidsmarkt toe te treden. Van uitkering naar werk heeft nauwe relaties met andere onderdelen van de arbeidsmarkt die aan de orde komen, met name arbeidsmobiliteit en een leven lang leren. Vaak zal namelijk sprake moeten zijn van bij- of omscholing. • Uitgaan van positieve gezondheid: "focus op wat werkzoekende wel kunnen in plaats van op de beperkingen
<p>Beoogde (meetbare) resultaten/effecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het terugbrengen van het aantal werkzoekende werklozen tot een minimale frictiewerkloosheid door hen actief te begeleiden en te stimuleren bij het (opnieuw) betreden van de arbeidsmarkt. • Mensen met een beperking te laten toetreden tot de arbeidsmarkt. • Nauwe samenwerking tussen bedrijven, UWV en gemeenten om meer werkzoekenden 'in de kaartenbakken' aan werk te helpen. • Herintreders zodanig faciliteren dat zij een goede aansluiting bij de (toekomstige) arbeidsmarkt vinden. • In 2017 eerste 25 mensen met relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt naar werk begeleid.
2. Partners
Trekker: De onder project 1b genoemde stichting. Deze stichting hoeft zich niet alleen te richten op het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt als het gaat om huidige werknemers, maar ook op mensen die werkloos zijn
<p>Overige partijen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten (sociale dienst) • Uitzendbureaus • UWV • Werkgevers • De Gouden Driehoek: samenwerkingsverband 3 O's • De Friese Poort
3. Planning en mijlpalen
Looptijd project: ontwikkeling 2017-2018, uitvoering 2018-2025
<p>Mijlpalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zie project 1b

4. Projectorganisatie

Benodigd budget: € - PM

1.b Opzetten arbeidsmarktpools: van baan zekerheid naar werk zekerheid
1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effekten
<ul style="list-style-type: none"> • Veel Noordoost Friese bedrijven verwacht in de toekomst knelpunten op de arbeidsmarkt. Op dit moment is in vrijwel alle sectoren een tekort aan arbeidskrachten. Het tekort is kwantitatief maar ook kwalitatief (vooral tekort aan MBO 3-4 en HBO). In de toekomst kunnen er echter tekorten en overschotten zijn. • Door ontgroening en vergrijzing neemt de omvang van de (potentiële) beroepsbevolking af. Daarmee wordt talent in de regio schaarser. • De (maak)industrie is sterk vertegenwoordigd in de regio en behoefte aan goed opgeleid technisch personeel (bijvoorbeeld mbo-geschoolde procesoperators) blijft. Door verdergaande automatisering verdwijnt niet alleen werkgelegenheid, er komt ook werkgelegenheid bij, maar dit vraagt wel iets anders van de werknemer van de toekomst. Zij moeten kunnen omgaan met bepaalde machines of software. • Bepaalde branches zijn gevoelig voor- en afhankelijk van de wereldmarkt. Noordoost Fryslân kent relatief veel bedrijven die niet de omvang van een multinational hebben, maar wel op wereldschaal actief zijn. De afhankelijkheid van de wereldeconomie leidt tot fluctuaties in vraag en aanbod van het (technische) personeel bij deze bedrijven. • Het uiteindelijk doel is om met meer arbeidsmobiliteit in de regio en waar nodig bijscholing door zowel onderwijsinstellingen als bedrijven, het bedrijfsleven optimaal te laten profiteren van de aanwezige talenten in de regio en vice versa • Noordoost Fryslân kan daarmee een proeftuin voor flexibilisering van de arbeidsmarkt worden met oog voor de belangen van bedrijven en werknemers.
<p>Beoogde (meetbare) resultaten/effekten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2018 tot een stichting te komen, bestaande uit ondernemers, onderwijsinstellingen, UWV en overheden, die is gericht op het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Deze partijen en het ministerie van SWZ dragen ook zorg voor de benodigde financiering (inclusief bijscholing). Dat maakt het mogelijk om: <ul style="list-style-type: none"> ○ Schaarse beroepen en arbeidskrachten (bijv. ICT'ers) flexibeler in te zetten binnen de regio. ○ Bij fluctuaties in productie eenvoudig capaciteit op- of af te bouwen. ○ (oudere) werknemers of herintreders de mogelijkheid te bieden stage te lopen bij (andere) bedrijven • Een hogere mate van arbeidsmobiliteit binnen de regio zorgt voor een grotere veerkracht in de regio, een verbetering van de arbeidsproductiviteit (want werknemers leren meer en hebben meer plezier in hun werk) en mogelijkheid tot een (nog) hogere arbeidsparticipatie. • Een voorwaarde is daarbij het beschikken over een up to date informatie systeem dat voor alle betrokkenen inzicht geeft in de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, kwantitatief en kwalitatief (benodigde en beschikbare competenties). • In 2025 worden ca. 1.500 mensen bemiddeld (ca. 5% van werkgelegenheid bij maximaal potentiescenario).
2. Partners
<p>Trekker: Een stichtingsbestuur bestaande uit vertegenwoordigers van bedrijven, onderwijsinstellingen en UWV (waarbij deze laatste organisatie een moderniseringsslag maakt gericht op actieve bemiddeling).</p> <p>Partijen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven • Werknemersorganisaties • Ministerie van SZW • Gemeenten

<ul style="list-style-type: none"> • Provincie Fryslân • Onderwijsinstellingen, waaronder Friese Poort • De Gouden Driehoek: samenwerkingsverband 3 O's
3. Planning en mijlpalen
Looptijd project: ontwikkeling 2017-2018, uitvoering 2018-2025
Mijlpalen: <ul style="list-style-type: none"> - Instellen projectorganisatie en oprichten stichting: 1^e helft 2017 - Ontwikkelen plan van aanpak: 2^e helft 2017 - Implementatie, waaronder ontwikkelen informatiesysteem: 2018
4. Projectorganisatie
Benodigd budget: € PM

1.c Een leven lang leren: (oudere) werknemers die in een veranderende arbeidsmarkt goed en met plezier blijven presteren

1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effecten

- De vergrijzing van de arbeidsmarkt en het feit dat werknemers langer door zullen moeten blijven werken (nu 67, in de toekomst misschien 72) betekent dat werknemers hun kennis en competenties meer dan vroeger op peil moeten houden.
- Voor Noordoost Fryslân met een sterk vergrijzende arbeidsmarkt zeker van belang.
- Een leven lang leren kent verschillende aspecten: wie in zijn jeugd onvoldoende opleiding heeft gehad moet op latere leeftijd kunnen bijscholen, wie er pas op latere leeftijd achter komt dat hij of zij iets anders wil doen of talenten ontdekt, moet een opleiding kunnen volgen om een switch te maken en volwassenen moeten in een snel veranderende wereld hun kennis en competenties actueel kunnen houden om zo hun arbeidsmarktpositie op peil te houden en te werken aan verbetering van hun positie.
- Van belang voor de betreffende werknemers, maar uiteraard ook voor de bedrijven.

Beoogde (meetbare) resultaten/effecten:

- Het inspelen van onderwijsinstellingen op de wensen van bedrijven om hun werknemers bij- of om te scholen. Verkenning van behoeften in 2017:
 - Onderwijsinstellingen, bedrijven, kennis- en innovatiecentra formuleren gezamenlijk de benodigde kwalificaties en competenties voor de toekomstige arbeidsmarkt.
 - De onderwijsinstellingen werken dit uit tot een leerprogramma.
 - Leerkrachten zorgen ervoor dat hun kennis en vaardigheden zijn afgestemd op dit programma (ook zij moeten een leven lang leren).
 - Partijen werken gezamenlijk uit hoe de kennisoverdracht optimaal plaats kan vinden (vermoedelijk deels digitaal).
- Een gezamenlijke vraag geformuleerd en agenda opgesteld door het bedrijfsleven waar het onderwijs op kan inspelen.
- De bereidheid van bedrijven, kennis- en innovatiecentra om hun expertise beschikbaar te stellen aan het volwassenenonderwijs en hierin (ook financieel) te investeren.
- Tweede helft 2017 eerste 10 pilottrajecten
- In 2018 50 trajecten
- Oplopend naar vrijwel complete dekkingsgraad in 2025 van bedrijven in Noordoost Fryslân die personeel faciliteren in leven lang leren.

2. Partners

Trekker:

Overige partijen:

- Onderwijsinstellingen in de regio (vmbo en mbo) en daarbuiten (hbo en wo)
- ROC Friese Poort beroepsonderwijs, bedrijfsopleidingen en trainingen
- De Gouden Driehoek: samenwerkingsverband 3 O's
- Kennis- en innovatiecentra
- Bedrijven en wergeversorganisaties
- Werknemersorganisaties
- UWV

3. Planning en mijlpalen

Looptijd project: ontwikkeling 2017-2018, uitvoering 2018-2025

Mijlpalen: - PM
4. Projectorganisatie
Benodigd budget: € - PM

1.d Verbinden onderwijs en ondernemers
1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effecten
<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt kan beter volgens velen. Zwart-wit gesteld vinden ondernemers het onderwijs niet van voldoende niveau, onderwijs merkt juist te weinig van ondernemersbetrokkenheid. • Samenwerking tussen onderwijspartijen onderling vergroten. • Meer waardering voor de beroepskrachten die benodigd zijn in de regio (vmbo/mbo) • Bedrijven stimuleren verder te kijken dan alleen hun eigen vraag naar personeel en nadenken over werknemer van de toekomst binnen hun sector. Daarmee vervolgens gezamenlijke vraag neerleggen bij onderwijspartijen. • Met voldoende massa en betrokkenheid van ondernemers, is het voor onderwijspartijen mogelijk hier op in te spelen met curriculum. Bundeling van de krachten in het bedrijfsleven om deze massa te maken is nodig. • De aantrekkelijkheid van de regio om te werken (en te wonen) is vergroot. Leerlingen weten al op jonge leeftijd wat de regio hen te bieden heeft.
<p>Beoogde (meetbare) resultaten/effecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Per stuwende sector in Noordoost Fryslân een verkenning naar profiel werknemer van de toekomst • Vanuit het bedrijfsleven de vraag bundelen richting het onderwijs in een agenda (binnen en buiten de regio): wat hebben bedrijven nodig? • Het kennismaken van leerlingen met de regionale arbeidsmarkt structureler vormgeven. Beginnen met leerlingen op de basisschool. De aanwas die er is, is klein, maar moet wel weten welke kansen de regio hen biedt. • Ook een aanbod vanuit bedrijven: wat bieden wij, bijvoorbeeld in de vorm van stageplekken, gastlessen, mede-ontwikkelen curricula, beschikbaar stellen apparatuur en materiaal om mee te leren etc. • In 2017 minstens twee sectoren gedaan (start met bouw en metaal), waarbij minstens 10 bedrijven per sector participeren. • Doorlopende leerlijnen voor meest relevante bedrijfstakken (bijvoorbeeld techniek en zorg) • Meer leerlingen volgen een BBL opleidingen, waarbij zij de kans krijgen binnen te kijken bij meerdere bedrijven tijdens hun opleiding die samenwerken in een opleidingspool. • Er is een arbeidspool opgezet van bedrijven die onder een gezamenlijke noemer vacatures plaatst in de krant. Gezamenlijk richten zij zich op bekendheid in de regio. • Een actief programma om de regio te promoten als aantrekkelijke plek om te werken en te wonen.
2. Partners
Trekker: KEI NOF
Overige partijen: <ul style="list-style-type: none"> • Onderwijsinstellingen in de regio (vmbo en mbo) en daarbuiten (hbo en wo) • Kenniswerkplaats NOF, Gouden Driehoek, KEI-NOF, Fiks • Bedrijven en werkgeversorganisaties • Innovatiecluster Bouwen • Werknemersorganisaties • UWV • Project Wonen en Werken (ANNO) • Project Vroegtijdige beroepsvoorlichting (ANNO)
3. Planning en mijlpalen
Looptijd project: ontwikkeling 2017-2018, uitvoering 2018-2025

Mijlpalen: - PM
4. Projectorganisatie
Benodigd budget: € - PM

2.a Aanstellen kennismakelaar
1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effecten
<ul style="list-style-type: none"> • Veel mkb'ers willen wel meer samenwerken met kennisinstellingen, maar het ontbreekt hen aan tijd of de ingangen om dit van de grond te krijgen. • Kennisinstellingen zijn voor het bedrijfsleven van groot belang, niet alleen om bij te blijven maar juist om een voorsprong op de concurrentie te kunnen krijgen. • Wanneer bedrijven en kennisinstellingen meer met elkaar optrekken zal de keten van kennis, naar kunde, naar kassa beter op elkaar aansluiten. • Het doel is de kenniscomponent bij bedrijven verder te ontwikkelen en daardoor het innovatief vermogen en de vermarkting van innovaties te stimuleren.
<p>Beoogde (meetbare) resultaten/effecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de zomer van 2017 is een kennismakelaar aangesteld. • Eind 2017 zijn de eerste verbindingen gelegd in de jaren daarna worden deze verder uitgebouwd. • Het aantal patentaanvragen is in 2025, door de verbeterde samenwerking met kennisinstellingen, met 100% toegenomen ten opzichte van 2015. • In 2025 heeft dit geleid tot minstens 20 nieuwe producten en 5 nieuwe bedrijven (start-ups, spin-offs of joint ventures).
2. Partners
Trekker: PM
<p>Overige partijen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondernemers en bedrijvenverenigingen • Kennisinstellingen • KEI NOF • SNN • NOM • Clusterorganisaties, bijvoorbeeld Innovatiecluster Drachten • Kenniswerkplaats Noordoost Fryslân • Innovatieplatform Fryslân • Overheid: de gemeenten uit Noordoost Fryslân, Provincie Friesland (VIA) en het Rijk (MIT)
3. Planning en mijlpalen
Looptijd project: ontwikkeling 2017-2018, uitvoering 2018-2025
<p>Mijlpalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mei 2017: functieprofiel kennismakelaar opgesteld - Medio 2017: kennismakelaar aangesteld - Eind 2017: eerste verbindingen tussen bedrijven en kennisinstellingen gelegd
4. Projectorganisatie
Benodigd budget: € 150.000
-

2.b Campus voor bouwen en nieuwe materialen

1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effecten

- Bouwnijverheid is een belangrijke sector in Noordoost Fryslân. Aantal bedrijven zeer innovatief met o.a. nieuwe serviceconcepten en prefab. Medewerkers staan in Nederland bekend als harde werkers.
- Om economische sector van belang te blijven, moet deze zich blijven ontwikkelen en is het van belang dat er voldoende personeel beschikbaar komt en blijft.
- Het ontwikkelen van nieuwe constructietechnieken en –materialen is een wenkend perspectief voor de hele regio Noordoost Fryslân.
- De sterke sectoren in de regio (bouwnijverheid, maakindustrie en agrarische sector) kunnen hier allen een rol van betekenis in spelen.
- Duurzaam bouwen is wereldwijd een van de grootste uitdagingen
- De campus heeft als doel te verkennen wat de mogelijkheden zijn om met een aantal bedrijven uit sterke sectoren in Noordoost Fryslân duurzame, biobased constructietechnieken- en materialen te ontwikkelen, te produceren en toe te passen moet en ruimte te bieden aan samenwerkende ondernemers en onderwijs- en kennisinstellingen om als Noordoost Friese bouwsector bovenop de ontwikkelingen te zitten en te blijven innoveren.
- Tevens is het doel om scholieren (van basisschool tot beroepsonderwijs) kennis te laten maken met de innovatieve bouwsector in Noordoost Fryslân.
- Daarnaast studenten de mogelijkheid te geven praktijkervaring op te doen die aansluit op de vraag van werkgevers in de bouwsector.
- De bouwcampus biedt ook de mogelijkheid voor bij- en omscholing van werknemers en herintreders. Er wordt toegewerkt naar blijvend leren.

Beoogde (meetbare) resultaten/effecten:

- In 2017 een haalbaarheidsonderzoek naar het opzetten van een campus voor bouwen en nieuwe constructietechnieken en –materialen in samenwerking met het onderwijs en het bedrijfsleven.
- Aansluiten bij bestaande onderwijslocaties en organisaties aan de onderwijsinstellingen verbinden (update en creatie nieuw netwerk)
- In 2018 programma inhoudelijk vormgeven en ontwikkelen van een locatie voor:
 - Voorlichting en showcases bouwondernemers
 - Doorlopende leerlijnen
 - Samenwerking ondernemers onderling en ondernemers en kennisinstellingen stimuleren om nieuwe toepassingen, producten en materialen te ontwikkelen
 - Cursusaanbod gericht op mbo-niveau
- Minstens 10 betrokken bedrijven en instellingen gericht op nieuwe constructietechnieken en materialen.

2. Partners

Trekker: KEI NOF

Overige partijen:

- Kenniswerkplaats NOF
- NOM
- Gouden Driehoek
- Innovatieplatform Fryslân
- Gemeenten
- Provincie

- Onderwijspartijen (Friese Poort, Nordwin, Hogeschool VHL)
- Ondernemers vanuit sectoren bouw, maakindustrie en agri
- Evt. benodigde partijen van buiten de regio, zoals Innovatiecluster Drachten, WUR, een technische universiteit of TNO

3. Planning en mijlpalen

Looptijd project: ontwikkeling 2017-2018, uitvoering 2018-2025

Mijlpalen:

- 2017: haalbaarheidsonderzoek
- 2018: inhoudelijk vormgeven programma en inrichten locatie voor organisatie (KEI)
- 2019: bouwcampus operationeel

4. Projectorganisatie

Benodigd budget: € 65.000 voor de eerste fase

Vervolgens per jaar: € 250.000

- Waarvan € 100.000 voor een projectleider

2.c Shared facilities center
1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effecten
<ul style="list-style-type: none"> • Noordoost Fryslân kent een groot aantal kleine en middelgrote bedrijven in de maakindustrie. • Het MKB vormt de banenmotor van de Friese economie. Veel bedrijven hebben niet zelfstandig voldoende massa om grootschalige investeringen te doen in nieuwe faciliteiten, apparaten e.d. Trends als digitalisering, robotisering en 3D-printen raken vrijwel alle sectoren binnen de maakindustrie. • Het MKB is vaak onvoldoende in staat om zelf kennis binnen te halen en deze kennis om te zetten in nieuwe producten of diensten. • Door de krachten te bundelen en een gezamenlijke locatie (of gebruikmakend van elkaars bestaande locaties) voor een of meerdere gedeelde faciliteiten (denk bijv. aan een aantal 3D-printers, shared services, een ruimte voor testopstellingen etc,) in te richten, is het mogelijk concurrerend te blijven en voorop te blijven lopen.
<p>Beoogde (meetbare) resultaten/effecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samen gebruik kunnen maken van faciliteiten die zelfstandig niet gerealiseerd zouden kunnen worden. • Innovatie en ondernemerschap in de regio daarmee versterken • In 2017 verkenning naar mogelijkheden shared facilities center en welke faciliteiten hierin ondergebracht zouden moeten worden • Een uitgebreide 'providerboog' waarbinnen efficiënt wordt samengewerkt en kennis kan worden overgebracht • Een kennismakelaar die vragen vanuit het bedrijfsleven bij de juiste partij in de providerboog neer kan leggen • In 2018 15 verbonden partijen.
2. Partners
Trekker: PM
<p>Overige partijen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondernemers en bedrijvenverenigingen • Onderwijspartijen • KEI NOF • SNN • Clusterorganisaties, bijvoorbeeld Innovatiecluster Drachten • Kenniswerkplaats Noordoost Fryslân • Ondernemersloket gemeenten • Innovatieplatform Fryslân • Overheid: de gemeenten uit Noordoost Fryslân, Provincie Friesland (VIA) en het Rijk (MIT)
3. Planning en mijlpalen
Looptijd project: ontwikkeling 2017-2018, uitvoering 2018-2025
<p>Mijlpalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Juni 2017: inventarisatieronde: verkenning naar mogelijkheden shared facilities center en welke faciliteiten hierin ondergebracht zouden moeten worden - September 2017: formulering gezamenlijk doel, missie en visie - November 2017: Start met drie algemene behoeften bedrijfsleven - Januari 2018: aantrekken bedrijven uit alle sectoren - Juni 2018: 15 verbonden partijen
4. Projectorganisatie

Benodigd budget: € 75.000 voor de eerste fase

Vervolgens per jaar: € 150.000

- Waarvan € 100.000 voor een projectleider
- Waarvan € 50.000 voor ondersteuning
- Het verdienmodel moet er vervolgens in voorzien dat het project gedragen kan worden door ondernemers (in ieder geval break-even)

2.d Lerend ondernemersnetwerk
1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effecten
<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit concurrentieoverwegingen is het voor veel bedrijven niet aantrekkelijk om innovaties te delen. • Juist in Noordoost Fryslân kan het interessant zijn om procesinnovaties in de (maak)industrie met elkaar te delen. Dit komt omdat veel bedrijven geen directe concurrenten van elkaar zijn, maar juist net in een iets andere branche of niche actief zijn. Zij kennen wel vergelijkbare productieprocessen (related variety). • Bedrijven zouden van elkaars processen kunnen leren om daarmee het ondernemerschap in de regio te versterken, zonder de eigen concurrentiepositie in gevaar te brengen. Het kan daarmee voor iedere deelnemer veel opleveren.
<p>Beoogde (meetbare) resultaten/effecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisuitwisseling tussen bedrijven stimuleren. • Versterken van het onderling vertrouwen tussen bedrijven. • Praktische informatie en kennis opdoen voor het eigen bedrijf die vrijwel direct toepasbaar is. • In 2017 start eerste reeks minimasters van 7 avonden (18-22 uur). Aan één reeks minimasters nemen 15-20 ondernemers deel, iedere avond wordt een nieuw thema behandeld • Minstens 15 structureel participerende bedrijven.
2. Partners
Trekker: KEI NOF
<p>Overige partijen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondernemers • Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM) • Kenniswerkplaats Noordoost Fryslân • Lauwersdelta: Kennis- en innovatiehuis Noordoost Fryslân • De Gouden Driehoek: samenwerkingsverband 3 O's • Innovatieplatform Fryslân • Project Dwaande Wonen en Werken (ANNO)
3. Planning en mijlpalen
Looptijd project: ontwikkeling 2017, uitvoering 2017-2025
<p>Mijlpalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - April 2017: inventarisatie thema's minimasters - Oktober 2017: start eerste reeks minimasters (7 avonden met dezelfde groep van ca. 15-20 ondernemers, van 18-22 uur) - Maart 2018: start tweede reeks minimasters
4. Projectorganisatie
<p>Benodigd budget: € 25.000 per jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Locaties van deelnemende partijen worden gebruikt

2.e Intensiever en duurzamer gebruik landbouwareaal

1. Doel en beoogde meetbare resultaten/effecten

- De komende jaren blijft de bevolking wereldwijd sterk toenemen, in Nederland is dit ook het geval maar in mindere mate.
- Doel is de landbouwgrond en veeteelt in Noordoost Fryslân op elkaar af te stemmen en intensiever maar tegelijk ook duurzamer te gebruiken, mede gezien de steeds stringenter Europese en landelijke regelgeving. Het gaat om een evenwicht tussen intensief en duurzaam landbouwgebruik, zowel binnen de lijnen van het ambitieproject Duurzaamheid zoals geformuleerd in het uitvoeringsplan Duurzaamheid Noordoost Fryslân als binnen de lijnen van natuur inclusieve landbouw zoals omschreven in ANNO.
- Daarbij moeten ook cross overs worden betrokken, zoals het gebruik van restproducten voor een duurzame energievoorziening (cascadering), de chemische industrie en bouwproducten door aansluiting bij Biobased Economy Noord Nederland, alsmede het kleinschalig toerisme.
- Het uiteindelijke doel is dat Noordoost Fryslân dé proeftuin van Nederland wordt voor een intensieve en duurzame agrarische sector. De regio kenmerkt zich door een schakering van landbouw en veeteelt, groot- en kleinschalige bedrijven, biologische en traditionele landbouw en veeteelt.
- Doordat de agrarische sector kapitaalsintensief is en de marges nu al erg smal zijn, is een randvoorwaarde dat de businesscase financieel sluitend is, zo nodig met een (Nederlandse of Europese) financiële impuls gedurende de ontwikkelingsfase. Dit is niet alleen noodzakelijk voor de huidige boeren, maar ook voor jonge boeren die instappen in het agrarische bedrijf.

Beoogde (meetbare) resultaten/effecten:

- Het creëren van een netwerkorganisatie waarin vertegenwoordigd de hieronder genoemde trekkers en overige partijen.
- Een nadere uitwerking van de doelstellingen, mogelijkheden en randvoorwaarden voor het gebied, op basis waarvan de businesscase concreet kan worden uitgewerkt.
- Het formeren van een koplopersgroep van ondernemers (agrarisch en voedingsindustrie) die als eigenlijke proeftuin fungeert en die vervolgens de kennis deelt met de overige ondernemers in de regio. De voedselproblematiek wordt vanuit Noordoost Fryslân gevoed met kennis over producten en voedingsstoffen (inwendige productkwaliteit). Noordoost Fryslân ontwikkelt zich als kennislab ('van krimp naar kraamkamer').
- De regio wordt benoemd tot proeftuin (letterlijk en figuurlijk) waar wordt ingezet op productkennis en kwaliteit en kennis over landbouwgrond, gecombineerd met alle denkbare technologieën. De overheid biedt hier regelruimte voor.
- Het ontwikkelen van deelprojecten, die aansluiten bij de problematiek van de regio en initiatieven die lopen. Vooruitlopend op de bovengenoemde uitwerking kan in ieder geval worden gedacht aan de volgende zaken:
 - Inventarisatie van het gewenste gebruik van de bodem en daarbij aanwezige randvoorwaarden.
 - Omzetten van de inventarisaties satelliet-/dronebeelden in een concreet handelingsperspectief voor de boeren wat kunnen en moeten ze er mee?). Hierbij het breed toegankelijk maken voor alle agrariërs van de beschikbare inventarisaties via bijvoorbeeld smartphone apps. Dit vraagt om supersnel internet (5G en toekomstige opvolgers).
 - Nadere uitwerking van de toepassingsmogelijkheden van zilte teelt (Holwerd aan Zee) en het commercieel vermarkten daarvan.
 - In beeld brengen consequenties verzilting overige agrarische ronden als gevolg van inklinking en bodemdaling door gaswinning.

<ul style="list-style-type: none"> ○ Afstemmen tussen landbouw en veeteelt van vraag en aanbod van (rest-)producten. ○ In beeld brengen kansrijke crossovers tussen agrarische sector en biobased economy (duurzame energie, chemiesector en bouwsector) en het vermarkten hiervan. • Het komen tot een organisatie die de proeftuin in binnen- en buitenland promoot. • Het aanbieden van leerwerk combinaties in agrarische bedrijven om het personeelbestand op peil te houden
2. Partners
Trekker: Op te zetten kopgroep / denktank agrariërs (agrariërs als co-creators van het kenniscentrum)
Overige partijen: <ul style="list-style-type: none"> • Agrarische ondernemers en voedingsindustrie • Onderwijs Nordwin, Friese Poort, Van Hall Larenstein i.v.m. opleiding toekomstige boeren en bijscholing huidige boeren • Kennisinstellingen (o.a. WUR, RUG, Dairy Campus en Kenniswerkplaats NOF) • Kenniswerkplaats • Ministerie van EZ • Provincie Fryslân • Project Duurzaamheid (ANNO) • Versnellingsagenda Noord Nederland
3. Planning en mijlpalen
Looptijd project: ontwikkeling 2017-2018, uitvoering 2018-2025
Mijlpalen: <ul style="list-style-type: none"> - Creëren netwerkorganisatie: 1e helft 2017 - Nadere uitwerking van de doelstellingen, mogelijkheden en randvoorwaarden: 2e helft 2017 - Binnen twee jaar officiële start kenniscentrum -
4. Projectorganisatie
Benodigd budget: PM